

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Rebus Gestis Beati Aloysii Gonzagæ E Societate Iesv

Marchetti, Annibale

Florentiæ, 1687

Capvt II. Educatio usque ad annum septimum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43962

*Educatio usque ad annum
septimum.*

Ix quintum ætatis annum attingerat Aloysius, cum Ferdinandus Pater a Philippo Hispaniarum Rege ad Tunetanam expeditionem evocatus, eò cum tribus Itatorum millibus ire parabat. Indictus ad Casale maius, quod oppidum est in agro Cremonensi, milicum census: quò dum cogitat Ferdinandus, statuit secum ipse etiam Aloysium unà perducere, ut e matris sinu, mollique, uti ipse aiebat, sceminarum educatione subductum, ad arma, reiquè bellicę studium excitaret: ita enim religiosum Numinis metum piã matris institutione puerulo insitum, vir militaris armorum usu duratus interpretabatur: perinde ac si, metum omnem etiam Præpotentis Dei excussisse, ad virilem animi fortitudinem spectaret, non verò ad extremam dementiam ac stuporem; cuius unius sit infinitam vim non metuere, quæ non nisi metuendo declinatur. Eòdem

Ferdinandus Aloysium ad armorum studium excitat.

dem pertinet, quod cum Ferdinandus Castellione moraretur, puero vix ab uberibus raptō curavit, exigua arma, gladiolos nimirum, pugiunculos, paruas ex ære fistulas, atque alia eiusmodi fabricari ad pueri usum accommodata, per quæ puerilis forma, quasi virili fortitudine, communita, alienas fortius occupat voluntates, ac veluti amorem expugnat. Cum verò deinde apud Casale maius ordines recenseret, Aloysium cristatâ Casside, ac levi loricâ decoré instructum, & simul gladio, atque hastâ eleganter ornatum, copias ducis in morem antere voluit: semperque rebus huiusmodi eum oblectare curabat, non ut puer ijs animum laxaret (quemadmodum Ferdinandus præseferēbat) sed ut potius intenderet, atque unice armorum studio caperetur. Quapropter eâ assuetudine flexile pueri ingenium paulatim ad arma declinans, aliud nihil videbatur expetere, nisi eam belli gloriâ quæ patris arte, ac lenocinijs fucata nihil nisi iucundum pollicebatur. Libuit tamen infinitæ Numinis benignitati, quæ Aloysium ad maiora decora, ac solidiorem gloriâ evocabat, terrenæ huius gloriolæ inanitatem aperire, suoque eum voluit periculo doceri, quanta fæditas sub specioso belli nomine delitesceret. Quod ut perageret, complures
per-

10 LIBER PRIMVS

Pericula
ex pyrij
pulueris
tractatio-
ne.

permisit, ut æneis, quas ille manu versabat, fistulis improvisâ nitrati pulueris conflagratione displofis, in extrema discrimina deveniret. Contigit aliquando, ut cum eundem puluerem ad ignem concipiendum ore admoto sollicitaret, subito accensus puluis vultum undique correptum miserabiliter deformaverit. Quâ ex re, Papilionis instar flammulam circumuolitantis, expertus didicit, bellicam flammam (cuius ea portio specimen erat) eminus spectantes admirabili oblectare fulgore, proximantes verò, trantesque horribili incendio discruciare.

Periculorū
fructus
armorum
odium.

His igitur, alijsque eiusmodi doctus periculis, multum de bellicæ laudis cupiditate deposuit: eademque, cum inter nostros versaretur, sæpè memorare consueverat, ut inde occasionem arriperet, Divinam Clementiam, cuius ope tanta a se pericula propulsaasset, summis laudibus celebrandi. Reversus tamen Castilionem, postquam Pater Tunetum cum exercitu discesserat, quandam secum tulit loquendi licentiam, quæ illi ex quotidianâ militum consuetudine adhæserat, ut ne a turpibus quidem vocabulis, quæ nimirum ab ea colluie frequenter evomi audierat, quandoque abstineret: quamquam reverà, quid ea sibi vellent (quemadmodum ipsemet Hieronymo Plato sui ani-

mi

Turpia vo-
cabula a
militibus
discit.

mi moderatori ingenue factus est) nullo adhuc interprete cognorat. Facilis tamen eius morbi, qui nullas adhuc in animum radices egerat, depulsio fuit. Siquidem cum semel ea verba aliud agenti coram morum magistro (is erat Petrus Franciscus Turcius vir probatissimus, & suo muneri haud impar) inconsulto, ac temere excidissent; illico fuit ab eo graviori obiurgatione reprehensus: Ea scilicet verba a vilissimo aliquo mancipio audita, homini claris parentibus nato, cuiusmodi ipse esset, probro iuxta ac pudori esse debere: Honestos viros, qui sua iactent, non alienam a maioribus sibi arrogent nobilitatem, non secus voce probari quam auri pretium tinnitu aut sono. Haud profecto aurum credi, quod plumbum, aut vile aliud metallum sonet: nec fieri posse, cum qui honeste vivat, turpiter loqui, cum se quisque suosque mores eloquatur, atque honestae vitae potissimum, maximeque debitum officium sit, honeste loqui. Linguam eo modo corruptam minimè videri in sacro Baptismatis fonte, uti mos est, Christiano sale conditam, sed ethnicam potius olere putredinem: nec immerito guttur eorum, qui tam faede loquantur sepulcrum patens in sacris litteris appellari, ut qui animi intus emortui, ac putrescentis odorem exhibeant. Proinde valde illis timendum, nè ad

infe-

Reprehen-
ditur a mo-
rum Ma-
gistro.

Reprehen-
sionis fru-
ctus.

inferos cloacam Vniuersi maximam, cum ceteris mundi sordibus detrudantur. Ad huiusmodi obiurgationem magnâ vocis contentione prolatam (uti cum puero, aurium potius, quam mentis iudicio rei gravitatem æstimante, actum oportuit) consternatus animo Aloysius vehementer expalluit: simulque secum ipse pendens, quibus eam verbis commeruisset, suspicari cepit, aliquid turpitudinis, flagitijque in ijs latere, quod ceteroqui hætenus ignorasset: quare ex eo die non modò ab eiusmodi verbis abstinuit, sed si quando alios licentiùs loquutos audisset, ipse vel vicissim obiugabat, vel si ætas minimè pateretur, pudore genas suffusus, oculisque vel cernuis, vel aliò intentis, quantâ per eiusmodi sermones molestiâ afficeretur, abundè declarabat.

Alios ipse
reprehendit.

Hæc fuere
gravissima
eius crimi-
na.

Atque hæc quidem fuere omnium gravissima crimina, quæ Aloysium, dum inter homines ageret, perpetrasse, certâ fide compertum est. Ita enim diligentissimus eius Vitæ scriptor Virgilius Cæparius, cui tanquam rerum suarum arbitro omnes animi latebras non semel Aloysius patefecerat, testatum reliquit. Quare ex ipsis criminibus, quæ propterea tacita non fuerant omittenda, eximiam eius sanctitatem, ac propemodum incredibilem innocentiam

tiam

tiam licet conijcere : namque verisimile est ea ;
 ne ad levioris quidem culpæ modum pertinuis-
 se, ut quibus puerilis ignorantia malitiam om-
 nem ademerit. Tanto tamen horrore eas qua-
 lescumque animi labes est deinde prosequutus ,
 ut in omni vitâ voluntarijs supplicijs expiare
 nunquam desisterit . Quin in paruulâ illâ æta-
 te usque adeo piaculi huius eum pudor inuasit ,
 ut ne Dei quidem ministris , quibus conscien-
 tiæ sinus sacrâ confessione aperire consueverat,
 id manifestare sustinuerit , fatis ceteroqui gna-
 rus , ad eam rem præcepto non adigi . Si quã-
 do verò post initam societatem familiaris cum
 quibusdam agentis locus daretur frangendi fastus,
 sique reprehendendi, quem ipse locum & quæ-
 rebat sedulo , & avidè arripiebat ; illico se us-
 que adeo contaminatam , ac perditum perpe-
 tuò fuisse affirmabat , ut etiam a puero flagi-
 tiosa verba impudenter effutire minimè dubi-
 taret : quod non mediocre , aiebat, futuræ im-
 probitatis documentum foret . Sed reverâ non
 mediocre fuit futuræ probitatis adiumentum, &
 voluntariæ demissionis materia . Quare consen-
 taneum est credere , singulari divinæ Providen-
 tiæ consilio , Aloysium in ea levissima errata-
 labi permisum , ut , si quando superbiæ stimulis
 propter tam eximia dona , quibus postea divi-
 nitus

Tota vita
 illa desce-
 dit .

nitus ornandus erat, ageretur, haberet quò oculos demitteret, unde inflatus animus veteris conscientie aculeo punctus illico detumesce-
ret.

Septennis
ad Deum
conuertitur.

Cum autem ad septimum ætatis annum peruenisset, quando nimirum animus excusso cupiditatum iugo, quo pressus ijs hætenus paruit, sese in libertatem asserit; tanto studio se divini Numinis obsequio mancipavit, ut deinde mos illi fuerit, eam ætatem sue conversionis tempus nuncupare: cumque ea omnia quæ sibi Deus O. M. benignè in vitâ fecisset, vel secum ipse perpenderet, vel suis moderatoribus exponeret; hoc unum præ cæteris referebat, quod septennis a terrenarum rerum studio ad cælestium amorem fuisset traductus. Quanto autem animi ardore ex eo tempore institutum hoc vitæ perfectioris genus coluerit, inde fit manifestum, quod quatuor prudentiâ, & authoritate viri gravissimi, qui confitentis aures præbuerant (fuit autem in ijs etiam Robertus Bellarminus vir sanctissimus iuxta ac prudentissimus, cui sub vitæ exitum rerum omnium ab se gestarum perquam accuratam rationem reddidit) postquam diversi totius vitæ antea actæ labes in sacrâ Confessione recensentem audissent; testimonio fuerunt, tantam in eo vitæ integritatem atque innocen-

Gratiâ in
baptismo
initâ, nun-
quam ami-
sit.

nocentiam exitisse, ut omni prorsus culpâ lethiferâ perpetuò vacaverit: nec unquam initam a Deo in sacro Baptismate gratiam perdidit. Quod singulare beneficium, si cum tantâ peccandi licentiâ conferatur, quanta Aloysio patuit, antequam rebus humanis nuncium remitteret; certè longè plurius habebitur, quàm si per se ipsum spectetur. Qui enim a primâ ætate semper versatus in Principum aulis (quas vitiorum omnium turmæ maximè insident, atque ubi flagitiosorum exempla & multitudo & splendore flagitijs pudorem demunt) innocentiam incorruptam servaverit, non unâ aliquâ præditus virtute, quæ sit Innocentiæ custos, dicendus est, sed omnium societate, & comitatu stipatus, ut vitijs omnibus in eius oppugnationem conspirantibus fortiter obsistat. Quare cum adolescentiam præ sanguinis fervore igni tartareo peropportunam ex tanto libidinum incendio integram inuiolatamque extraxerit Aloysius, profectò Christianæ vitæ sanctimoniâ omnibus numeris absolutam, ut alia argumenta deessent, assequutus fuisse censendus foret. Huic tamen rei duos addere possumus locupletissimos testes. Alter est is, quem paulò ante laudavimus, Bellarminus, qui in præclaro quodam testimonio, quod litteris consignatum de-

Idque in
in summa
peccandi
licentiâ.

Bellarminus gratia
apud Deum
firmiter
constitutum
putat.

dit

dit de Aloysij sanctitate, iureiurando affirmat, eum a septimo ineunte ætatis anno usque ad obitum vitam omnes Christianæ Virtutis numeros continentem traduxisse. Quin & in familiari quodam sermone, qui ei aliquando cum Cæpario fuit, cum pluribus argumentis suasset, nunquam Reip. Christianæ adhuc in terris militanti viros deesse, qui divinam gratiam ita peculiari nexu confirmatam haberent, ut nullis unquam Tartarei hostis conatibus eadiri posset; Continuo addidit: Atque in eorum numerum Aloysium referendum esse minime dubito. Alter est humani generis infissimus hostis, quem eximia pravitas æquè vel magis incorruptum præstat Virtutis laudatorè atque alios eximia probitas: utraque enim a sinceræ laudis corruptrice benevolentiam tutatur: Siquidem pravitas benevolentiam tollit, probitas cohibet, nè in adulationem excedat. Huius autem testimonij, ac laudis hæc fuit occasio. Percrebuerat Castilione toto in proximum D. Francisci Cænobium, cui a Deiparâ nomen est, virum quendam aduentasse ex Franciscanâ familiâ illustri sanctitatis laude conspicuum; qui etiam multa supra vim ordinemque nature perpetrare magnâ cum hominum admiratione ferebatur. Illico rei novitate ducti properare omnes,

Mali etiã
Dæmones
cum præ-
dicant.

omnes, certatimque visere, alloqui, genibus
 aduolui, sese denique suaque omnia commen-
 dare, nec nisi faultâ muniti precatione disce-
 dere. Adfuit etiam aliquando Aloysius unâ cū
 germano fratre natu minore: venitque in tem-
 plum cum sanctus ille vir coram incredibili spe-
 ctatorum frequentiâ hominem a malo Dæmo-
 ne occupatum, adhibitis Christiano ritu exor-
 cismis, asserere niteretur. Vix autem penetra-
 tâ turbâ sese in conspectum dederat sanctus Ado-
 lescens, cum malus ille Dæmon intentâ in eum
 manu, magnâque voce inclamans: Hic ille est,
 inquit, hic profectò, quem ingens manet apud su-
 peros gloria: quæ verba præter morem ab im-
 purissimo illo ore egressa statim in vulgus ma-
 narunt, ac deinde non defuere, qui memoriæ
 diligenter commissa, multo post tempore au-
 ditâ Aloysij famâ recordati dicerent, se coram
 adfuisse, cum etiam maligni Dæmones (Deo
 scilicet per vim ac tormenta ex ore mendacis-
 simo veritatem exprimente) Aloysij laudes in
 templo ad confertissimam turbam deprædica-
 rent.

Pia verò religionis opera, quæ hoc maximè
 tempore Aloysius exercere contueverat, hæc
 ferè prodita. Quotidie positus humi, nulloque
 subiecto puluillo genibus (puluillum autem, ut

Quotidia-
 ne pueri
 preces quâ
 plurimâ.

B

qui

qui demissionem, eoque efficacia in precibus demeret, nec privatim unquam usurpavit, nec publice a famulis oblatum admittit) eam precationem, quam exercitium quotidianum vocant, attentissime ac religiosissime ad Deum sibi, alijsque propitiandum, adhibebat. Septem præterea psalmos Davidicos a pœnitente Rege unâ cum lacrymis fufos; mox alios quindecim, quibus veluti totidem gradibus Rex idem sublimis ferebatur in Cælum; & quos Officium B. Virginis dicunt, eodem animi ardore, vel solus, vel comitatus singulis pariter diebus recitabat. Atque morem hunc ita constanter retinuit; ut cum per idem ferè tempus quartanâ febris diutissime laborasset (per duo enim deviginti menses ea tenuit) nunquam adduci potuerit, ut vel desereret, vel aliquid de eo remitteret. Id tantummodo agebat, quando sibi inualidus videbatur tanto oneri ferendo, ut aliquam e Matris pedisequis sibi adiungeret, quâcum recitando laborem partiretur. Hic autem tantus pietatis ardor in puero cunctis ceteroqui naturæ donis ornato, utilis veluti gemma auro cõprehensa, mirum in modum omnium in se oculos, atque ora conuerterat, sic ut quâcumque graderetur, omnibus spectaculo esset, passimque ac palam Angelicus adolescens, sive Angelus e Cælo delapsus audiret.

CA-

Nec a febricitante omiſſa.

Angelus passim nũcupatur.